

«ΤΑ ΕΞΥΠΝΑ ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ»

Το χιούμορ κατά πάντων θα μας σώσει

Μια πρώτη, αυτόματη αντίδραση για ένα αλφαβητάρι με ατάκες σπουδαίων, ανώνυμων και εν πάση περιπτώσει όχι και τόσο σπουδαίων ανθρώπων, είναι ότι κάπου τις έχουμε ξανακούσει. Όλο και κάποια σοφία θα έχει αφήσει παρακαταθήκη ο Κλεμανσό, όλο και κάποιον «τσορτσιλισμό» θα έχουμε ξεχάσει, παρόλο που μας τον έχουν διηγηθεί απανωτές φορές. Οπότε, από πρακτικής άποψης, η συγκέντρωσή τους, κατ' αλφαβητικό τρόπο, σε έναν τόμο μάς λύνει τα χέρια σε ενδεχόμενη χρήση.

Θα ήταν σωστή αυτή η προσέγγιση, αλλά δεν θα ήταν η μόνη ενδεδειγμένη. Κι αυτό επειδή ο δημοσιογράφος της «Καθημερινής», Πάσχος Μανδραβέλης δεν εξαντλεί τις προθέσεις του με τη θεματική και αλφαβητική παράταξη των τσιτάδων, αλιεύοντας από τη λογοτεχνία ως την υψηλή πολιτική και την επιστήμη. Το σε πρώτη επαφή αθέατο συστατικό της συλλογής είναι ότι λειτουργεί αυτόνομα. Προσφέρεται για ανάγνωση άνευ άλλης ατζέντας – «πού μπορώ να χρησιμοποιήσω την τάδε ατάκα;» – και δεν στοχεύει στη διαφώτιση του κοινού. Αν υπάρχει ένα αδιόρατο νήμα που ενώνει τα περισσότερα λήμματα του ανθολογίου «Τα έξυπνα τα λόγια τα μεγάλα» (εκδ. **Μεταίχμιο**), αυτό είναι το χιούμορ. Διαβρωτικό, υποδόριο, αδιόρατο, βιτριολικό, μαύρο, μελαναυγές – ίσως και ακατάτακτο. Τον τόνο δίνει ο ίδιος ο ανθολόγος στον πρόλογό του, εκεί όπου θυμίζει ότι η συλλογή αποτελεί μια εμπλουτισμένη εκδοχή του «Είπαν... Το λεξικό του έξυπνου λόγου» (εκδ. Καστανιώτη, 1999): «Πρόλογος είναι εκείνο το μακρύ και βαρετό σπ-

μείωμα που γράφεται μετά την ολοκλήρωση ενός βιβλίου και στο τέλος ουδείς το διαβάσει». Προφανώς κάτι τέτοιο δεν ισχύει στην περίπτωση μιας βιβλιοκρισίας – και με την ευκαιρία: «Οι κριτικοί βιβλίων είναι ένα κενό με περίβλημα», σύμφωνα με τον Μισέλ Ουέλμπέκ (σελ. 202, κεφάλαιο Κριτική - κριτικός, παράγραφος 18).

Άλεν και Χίτσκοκ

Σε αυτή την επίθεση του ανηλεούς χιούμορ ομάδων και κατά πάντων ο Τζίμης Πανούσης («Κάθε εμπόριο για καλό») συνυπάρχει με τον Γούντι Άλεν («Την τελευταία φορά που ήμουν μέσα σε γυναίκα, επισκεπτόμουν το Αγαλμα της Ελευθερίας»), τον Χίτσκοκ («Μου ζήτησε να τραβήξω την καλύτερη πλευρά της, αλλά της είπα πως ήταν αδύνατο. Καθόταν πάνω της»), τον Ορσον Ουέλς («Ο γιατρός μου απαγόρευσε τα δείπνα των τεσσάρων, εκτός αν υπάρχουν ακόμα τρία άτομα στο τραπέζι»), ανώνυμους, γκραφιδάδες και αναγνώστες εφημερίδων. Οδηγίες χρήσεως δεν υπάρχουν, ούτε περιορισμοί, ούτε αιώνιες αλήθειες. Με την ευκαιρία: «Κάθε αλήθεια περνά από τρία στάδια. Πρώτον, διακωμωδείται. Δεύτερον, βρίσκεται βίαιη αντίσταση. Τρίτον, γίνεται αποδεκτή ως αυταπόδεικτη» (Άρτουρ Σοπενάουερ). Καμία «σοφία» απ' όσες ερανίζονται δεν ισχύει για πάντα και καμία δεν διεκδικεί την ισχύ του θέσφατου. Αρκεί που ήταν αληθινές τη στιγμή που επιώθηκαν.

Ερωτας είναι όταν πιστεύεις πως είσαι σέξι σαν τον Ρόμπερτ Ρέντφορντ, έξυπνος σαν τον Χένρι Κίσινγκερ, ευγενικός σαν τον Ραλφ Νέιντερ, αστείος σαν τον Γούντι Άλεν και αθλητικός σαν τον Τζίμι Κόννορς. Αγάπη είναι όταν συνειδητοποιείς ότι είσαι σέξι σαν τον Γούντι Άλεν, έξυπνος σαν τον Τζίμι Κόννορς, αστείος σαν τον Ραλφ Νέιντερ, αθλητικός σαν τον Χένρι Κίσινγκερ, εμφανισιακά δεν έχει καμία σχέση με τον Ρόμπερτ Ρέντφορντ, αλλά θα τον παντρευτείς έτσι κι αλλιώς (Judith Viorst, αμερικανίδα **συγγραφέας** και δημοσιογράφος)

Κωμωδία: Ενας ερασιτέχνης πιστεύει πως μπορεί να φτιάξει κωμωδία, αρκεί να ντύσει έναν άνδρα σαν γριά, να τον βάλει σε ένα αναπηρικό καροτσάκι και να τον σπρώξει σε μια κατφόρα, ώστε να πέσει σε έναν πέτρινο τοίχο. Για έναν επαγγελματία, η γριά πρέπει να είναι αληθινή (Γκράουτσο Μαρξ)

Κινηματογράφος: «Αγαπντέ κύριε Χίτσκοκ, η κόρη μου είδε την ταινία σας "Diabolique" (σ.σ. προφανώς εννοούνται οι "Διαβολογυναίκες" του Ανρί Ζορζ Κλουζό) και δεν μπαίνει πλέον σε μπανιέρα. Τώρα είδε και το "Ψυχώ" και δεν μπαίνει ούτε στο ντουζ. Τι να κάνω;

Αγαπντέ κύριε, στείλτε τη στο καθαριστήριο...»

Πάσχος Μανδραβέλης
ΤΑ ΕΞΥΠΝΑ ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ

Εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 362
Τιμή 16,60 ευρώ